

Fernando Senteno Sanata

Nikaraqua

**Fernando Senteno Sanata - kiçik heka-
yeler ustası kimi tanınmış Nikaraqua yazı-
çısıdır. Əsərlərində sadə insanların, kasıb-
ların, "qara" fəhlələrin, bir sözlə, yoxsulluq
içində yaşayanların iztirablı həyatını, acı
taleyni təsvir edir.**

...Bütün ev əşyalarını traktorun arxasında-
kı qoşquya yığıb özləri də mindilər: üç qız
uşağı, iki it, dörd kreslo, sürü kəpəyi, bir neçə
boşqab və gil fincanları. Kolçitonu - uşaqların
ən kiçiyini də götürüb yola düşdülər.

Traktor onları şəhərdən, bir müddət yaşa-
dıqları doğma məhəllələrindən, məhkum ol-
duqları dilənçi həyatdan uzaqlara aparırdı.
Sevinclərindən az qala oxuyurdular - çünki
daha heç nə haqda düşünməyəcəkdilər: kira-
yə haqqı, yemək-içmək pulu, hətta ailə üzvlə-
rindən hansınısın öləcəyi halda vergi ödəni-
şi və s... Ən əsası isə o idi ki, artıq işləri ola-
caqdı - pambıq tarlasında çalışacaqdılar.

Şəhər həyatı onlar üçün əsl cəhənnəmə
dönmüşdü - orada özlərini olduqca tənha,
amansız talehin ixtiyarına buraxılmış kimi
hiss edirdilər. Olan-olmazları kiçik bir daxma-
dan ibarət idi - 30 peso ödədikləri. Yad bir şə-
hərə, özge adamlara heç cürə alışa bilmirdi-
lər.

Kişi günəməzd işləyirdi, qazancı pəpik-
quruş idi. Qadın isə münasib iş tapa bilmirdi.
Tanışlarından biri artıq böyümüş qızlarını qul-
luqçu verməyi məsləhət görmüşdü. Lakin ha-
rın sahibkarların rəhmsizliyindən və xüsusən
də onların övladlarından ehtiyatlanaraq razı-
laşmamışdılar. Qızlardan ən kiçiyinin on üç
yaşı yenicə tamam olmuşdu. Bununla belə,
evdarlığı hamısı yaxşı bacarırdı. Əgər böyük-
lər harasa getmiş olsaydılar hər biri odun gə-
tirir, su daşıyır, bir sözlə, evin bütün işlərini
görürdü.

Oğlan uşağı isə hələ kiçik idi. Boyu stola
ancaq çatırdı. Bütün günü yorulmadan döse-
mənin üstündə ora-bura sürünür, itlə oynayırdı.

Valideynlər yeni iş təklifi alanda bu onlara
mücüzə kimi göründü, qulaqlarına inanmadı-

ÖLƏN ÜMİD

lar. Hətta fikirləşməyi lazım bilməyib o dəqiqə
razılıq verdilər. Heç kimlə sağollaşmadan, -
onsuz da qonşularından heç kəsi tanıırdılar,
- şəhərin alatoranında yola düşdülər.

Onlar şəhərə dağ yerindən gəlmişdilər.
Bu həyata heç cür alışa bilmədiklərindən yen-
nidən dağlara qayıdırdılar.

...Bir neçə saatlıq yoldan sonra qarşı-
da pambıq sahəsi göründü. Qadın ərinə:

- Görünür bu yerdir, - dedi.

- Yəqin ki... Sahibkar deyirdi ki, ən yaxşı
yer onunkudur. Hətta yola da yaxındır. Gör
necə gözəl yerdir! Sahibi yəqin var-dövlət
içində üzür.

O isə cavabında:

- Nə yaxşı oldu... Allah belələrinə üreyinə
görə versin, - dedi.

Traktor əsas yoldan çıxıb tozlu, hər iki tər-
refi ilə pambıq sahəsi uzanıb gedən kələ-köt-
ür yola çıxdı. Yamyaşıl pambıq kollarının üst-
tə yetişmiş qozalarla dolu idi. Sanki indicə
açılacaq və ətraf ağappaq gül sahəsinə çevri-
ləcəkdi.

Az sonra traktor boş bir yerdə dayandı. Bir
neçə oğlan ranço (Latin Amerikası ölkələrində
yaşayış üçün qamışdan tikilən daxma -
S.M.) tikməklə məşğul idi. Yeni gələnlər hay-
küyə qoşqudan düşüb onlara kömək etməyə
başladılar. Dam hazır olduqda oğlanları bu-
raxdılar - qalan işləri özləri görəcəkdilər.

Üzlerində təbəssüm görünən ər və arvad
sevinclərindən bir-birini qucaqladılar. Qızlar
göz qırpmadan rançonun ətrafı ilə uzanan
pambıq tarlasını heyranlıqla seyr edirdilər.
Oğlan uşağı isə itlə oynamağında idi.

Böyüklər sevindiklərindən oxuyurdular.
Rançonun yarımçıq qalması heç veclərinə də
deyildi. "Boş şeydir, hələlik qoy belə qalsın, -
kişi dedi. - Sabah tamamlayırıq. Əsas odur
ki, indi bizim öz rançomuz var".

Uzun yol gəlib yorulsalar da, şən əhval-ru-

Hekayə

hiyyə ilə yerlərinə uzandılar və tezliklə yuxu-
ya getdilər.

Şəhər hava rütubətli və tutqun idi. Hamı
tezdən oyanmış və ətrafdakı pambıq tarlasını
seyr edirdi. Sahə yaşıl-ağ rəngə çalırdı. Pam-
bıq qozaları artıq açılmağa başlamış, kolların
xırda budaqları göyərçin lələyinə oxşayırdı...

Onlar bütün günü rançonun tamamlama
işləri ilə məşğul oldular.

Ertəsi gün tezdən kişi çiləmə aparatını
götürüb sahəyə çıxdı. O biri gün qadın da get-
di, daha sonra isə qızları onlara qoşuldular.
Oğlan uşağı rançoda itlərlə oynamağında idi.

Qadın tarlaya çıxanda uşağa bir az yemək
qoyur, qapını çöldən bağlayırdı. İşdən gec qay-
ıtdığı ilk günlərdə onu aclıqdan və susuzluq-
dan ağlayan görürdü.

Böyüklər sahəni öz aralarında bölmüşdü-
lər - bu yolla daha çox qazana bilərdilər. Biri-
ni kişi özü, o birini qadın, üçüncüsünü isə
qızlar bəcərirdi. Ata öz işini qurtaran kimi ev-
vəlcə uşaqlarına, sonra isə arvadına kömək
edirdi. Rançoya o hamıdan axırda, hava qal-
aranda dönürdü.

Bir axşam öz sahəsində dərmanlamalı
çətinliklə başa vurub rançosuna qayıtdı. Hal-
sız vəziyyətdə carpayıya uzandı. Üreyi bula-
nır, qusmaqdan özünü güclə saxlayırdı. Lakin
birdən... qayıtdı. İtlər dərhal sürünə-sürünə
sahibinin yanına gəldi, acgözlüklə qusuntunu
yalamağa başladılar. Uşaq da atasına tərəf
süründü, lakin atası onu kənara itələdi, son
gücünü toplayaraq, kreslonun ayağına bağla-
dı. Arvadı və qızları çöldən qayıdanda kişi
carpayıda huşsuz vəziyyətdə uzanıbmışdı, sifə-
ti ağappaq - meyit rəngində idi.

...Onu rançonun yaxınlığında basdırdılar.
Öldüyünü eşidən yoldaşları hesab edirdilər

ki, tarlaya çilədiyi kimyəvi dərmandan zəhər-
lənib. Taxtadan xaç düzəldib üstünə əyri-ürü
xətlə cızdılar: "Nikolas Morales, 1925-1959".
Qəbrin yanında çala qazıb itlərin cəsədini ora
atdılar.

Ertəsi gün dul qadın qızları ilə tarlaya çı-
xıb hər üç sahəni dərmanladı. İşə əzab-əziy-
yətə başa vurub yorğun halda rançoya dön-
dülər.

...Ətrafa yenə qaranlıq çökdü. Ertəsi gün
adəti üzrə tezdən oyandılar. Qızlar bir xeyli
ətrafa nəzər saldılar. Sonsuz pambıq çölləri
uzanıb gedirdi. Ətraf tam sükuta qorq olmuş-
du. Bu sakitlikdə sanki bir hüznülük, qəm-qüs-
sə də vardı. Gözləri qəbrin üstündəki xaça
sataşdı. Mənzərədən təsirləndilər. Açılmış
qozalar bir anlıq onlara yaşıl pambıq kolları-
nın üstünə tökülmüş qar kimi ağappaq köpü-
yü xatırlatdı... Həmin gün qızlar sahəyə çıx-
maqdan imtina edib rançoda qaldılar. Anaları
aparatı götürüb tək-tənha sahəyə yollandı.

Qaranlıq düşəndə rançoya dönmə qadın
gözlərinə inanmadı: nə yorğan-döşək vardı,
nə gil bardaqlar, nə də digər əşyalar. Yalnız
oğlan uşağı torpağın üstündə öz oyuncaqları
ilə əylənirdi. Ana qeyri-iradi olaraq, qızlarının
başına nələr gəldiyini anladı.

...Pambıq yığımına sahibkar çoxlu adam
cəlb etmişdi. Tənha qadın artıq heç kimə la-
zım deyildi. Odur ki, onu rançodan çıxmağa
məcbur etdilər. Ana uşağını və oyuncaqları
götürdü, xaçı yerindən çıxarıb çiyini üstə tuta-
raq bir vaxt ailəsi ilə sevinə-sevinə gəlidiyi yo-
la düşdü. Qarşıdan isə toz qopara-qopara
qoşqulu traktor gəlirdi. "Onun rançosu"nda
yaşayacaq yeni günəməzdlərinin şənsəsləri
uzaqdan eşidilməkdə idi...

Rus dilindən tərcümə etdi :

Səfər Mahmudzadə